

Remissvar över betänkandet Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har erhållit ovan rubricerade betänkande för synpunkter.

Fortes uppdrag är att finansiera forskning inom hälsa, arbetsliv och välfärd. Yttrandet avgränsar sig därför till frågor som myndigheten har att beakta inom ramen för sitt myndighetsuppdrag. Forte vill dock framhålla att betänkandet utgör ett ambitiöst och genomarbetat underlag för det fortsatta arbetet med att stärka Sveriges pandemiberedskap.

10.8.7 Initiera forskning som bidrar till stärkt pandemiberedskap

Forte instämmer i den övergripande bedömningen att det även framgent behövs forskning för att stärka pandemiberedskapen. Staten bör även fortsatt ha en strategisk roll som finansiär för pandemiforskning som syftar till att säkerställa ny kunskap och expertis inom bl.a. de områden som omfattas av Vetenskapsrådets program om virus och pandemier. Forte vill dock framhålla att det är flera statliga forskningsfinansiärer som kan och har bidragit när det gäller kunskap om pandemiberedskap och krisberedskap i största allmänhet. För Fortes del handlar det bl.a. om frågor som ligger nära Vetenskapsrådets prioriterade områden 4 (Pandemirelaterade samhällsåtgärder och dess effekter på människors livsvillkor och hälsa) och 5 (Organisation, styrning och samordning av viktiga samhällsfunktioner vid en pandemi). Samverkan finns redan etablerad idag mellan forskningsråden och det är viktigt att statens samlade resurser kan utnyttjas för att stärka kunskapsläget om behov finns och forskningen kan bidra på ett relevant sätt. Viktigt att framhålla är dock att frågor om hur man organiserar samhället i kris, vilka samhällsåtgärder som vidtas och hur beslut bör fattas i många avseenden är generell kunskap och inte specifik för pandemier. Kunskap och erfarenheter från andra kriser måste således tas tillvara.

10.9.6 Snabbstarta allsidig pandemiforskning

Forte delar utredningens bedömning att det är viktigt att snabbt få fram ny kunskap i en situation med omfattande smittspridning av exempelvis ett nytt eller förändrat smittämne för att bidra till ökad kunskap för att hantera en sådan situation. Forte och forskningsrådet Formas tog exempelvis under den senaste pandemin initiativ till en "akututlysning" som syftade till att ge disputerade forskare möjlighet att samla in forskningsmaterial av akut karaktär för att säkerställa framtida tillgänglighet för forskning. Erfarenheterna av den sortens initiativ behöver tillvaratas.

Forte vill framhålla att den sorts kontinuerliga samordning och prioritering av forskningsfrågor som utredningen föreslår i sig kan vara kostsam och tidskrävande och ta tid från forskningen. Det framgår heller inte tydligt vilken instans/instanser som ska ansvara för den tänkta samordningen och omfattningen av denna. Samordningen kan i sig innebära en ökad styrning av forskningen och måste förhålla sig till den fria forskningen som bedrivs.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Björck efter föredragning av avdelningschef Mats Nilsson och i samråd med huvudsekreterare professor Olle Lundberg.

Jonas Björck
Generaldirektör